

שיטפון

על- פי "העולם שלנו", ספר עולם, ירושלים 1997

שיטפון הוא זרם מים חזק, בדרך כלל פתאומי, שמציף שטחים נמוכים. בתקופה האחרונה אנו שומעים יותר ויותר על שיטפונות במקומות שונים בעולם, על אנשים שנלכדו במי השיטפונות, על בתים שהוצפו, על רחובות ועל כבישים שנהרסו וגם על פעולות הצלה מיוחדות. יש שיטפונות שבהם מים מן הים מציפים את החופים, ויש שיטפונות שבהם הנהרות והנחלים עולים על גדותיהם. 5

שיטפון בנהרות ובנחלים מתרחש כאשר מים רבים מהרגיל זורמים אל הנהר או אל הנחל, וגובה המים עולה. המים מתחילים לזרום במהירות גוברת והולכת, עד שהם מציפים את היבשה. כאשר מים רבים מכסים את היבשה, נוצר מצב של שיטפון במקומות שונים בעולם (רוסיה, צרפת ואיסלנד), באזורים הרריים וקרים. השיטפונות מתרחשים בעיקר בעונת האביב. השלג והקרח שהצטברו בחורף על פסגות ההרים, מפשירים באביב והופכים למים. המים הרבים זורמים לנהרות והם מתמלאים בקצב מהיר. באזורים אלה יורדים גשמים גם באביב, ומי הגשמים מתווספים למים הזורמים בנהרות. הנהרות מתמלאים בפתאומיות ועולים על גדותיהם. כך נוצר שיטפון. לכן בדרך כלל אי-אפשר לחזות אותו מראש ולהיזהר מפניו. 10 15

הנהר העולה על גדותיו ליד מקום יישוב עלול לגרום להצפה ובעקבות כך לנזקים רבים.

אנשים החיים ליד נהרות צריכים לדאוג לכך שבתיהם לא יוצפו וייסחפו במי השיטפונות. הם יכולים לבנות את בתיהם מחומרים חזקים, במקומות גבוהים או על עמודים. התרחקות מנהר בזמן שיטפון תציל אף היא חיי אדם. פתרון נוסף למניעת הצפות הוא בניית סכרים. סכר הוא חומה הבנויה לרוחב נהר או נחל, והיא חוסמת את זרם המים. בחומה יש פתחים שאפשר לפתוח או לסגור כדי לכוון את כמות המים שזורמים בנהר. יש סכרים שיוצרים ברכה שהמים נאגרים בה. מים הנאגרים בברכה יוכלו לשמש את התושבים בעונות היבשות להשקיה, לשתיה ועוד. 20 25

בישראל מתרחשים שיטפונות בעונת החורף במקומות אלו: במדבר יהודה, בנגב ובערבה. לאזורים אלו מבנה גאוגרפי בו הרים ונחלים נמצאים סביב המדבר. מי הגשמים יורדים בהרים, זורמים במהירות וסוחפים כל מה שנמצא בדרכם, אל עבר המדבר שלמרגלות ההרים. הנחלים היבשים בדרך כלל מתמלאים פתאום כמויות עצומות של מים ועולים על גדותיהם. 30

מי שזכה לראות שיטפון באזורים אלה, מתאר אותו כמראה מיוחד ומרהיב. עם זאת קשה לתכנן מראש טיול שבו אפשר יהיה לצפות בשיטפון, מפני שהתופעה פתאומית, אינה מתרחשת לעתים קרובות וחולפת במהירות.